

У березні-квітні наукова бібліотека ХНУ провела опитування «Роль краєзнавчої діяльності бібліотеки у формуванні національної ідентичності молоді».

Мета опитування: з'ясувати, як краєзнавчі заходи та ресурси бібліотеки впливають на формування національної свідомості та підвищення інтересу студентів Хмельницького національного університету до історії та культури рідного краю.

В анкетуванні взяли участь 108 респондентів – студенти, викладачі, аспіранти, працівники університету (Рис.1).

Загальні відомості:

105 відповідей

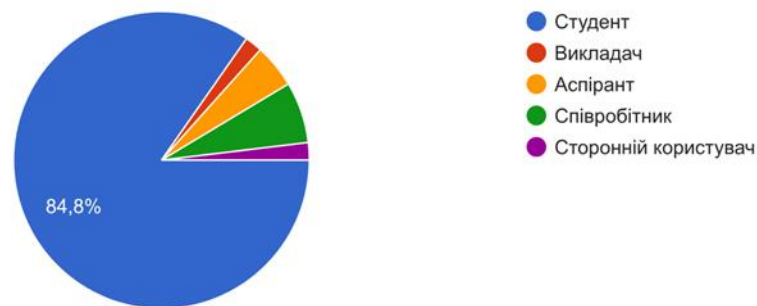

Рис.1

Результати опитування свідчать про різний рівень залученості користувачів до краєзнавчих ресурсів наукової бібліотеки ХНУ (Рис. 2). Найбільш популярним ресурсом серед респондентів є праці викладачів ХНУ — їх використовують 46,3%, що підтверджує високий рівень довіри до наукового доробку університетської спільноти та активне використання локального академічного контенту. Другу позицію займає зведений каталог бібліотек Хмельниччини, яким користуються 36,1% респондентів. Достатньо затребуваними є також БД: «Краєзнавчі каталоги» — 27,8%; «Місцеві періодичні видання» — 22,2%; «Науковці Хмельниччини» — 21,3%; «Наукові видання ЗВО Хмельниччини» — 20,4%. Менш активно використовуються репозитарії ЗВО Хмельниччини — 9,3%. Водночас лише незначна частина респондентів зазначила, що не користується краєзнавчими базами даних (0,9%), що є позитивним показником і свідчить про загальну залученість академічної спільноти до ресурсів бібліотеки.

1. Якими краєзнавчими базами даних Наукової бібліотеки ХНУ ви користуєтеся?

108 відповідей

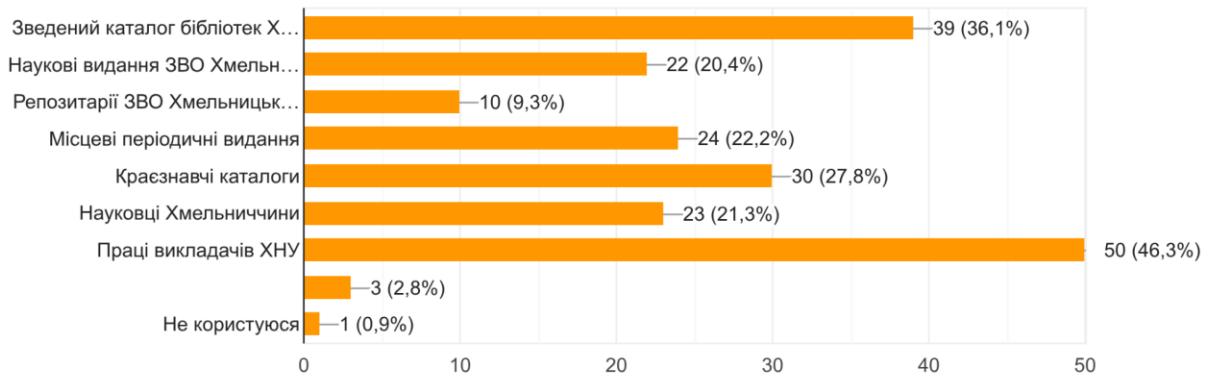

Рис. 2

Основними мотивами звернення користувачів до краєзнавчих ресурсів університетської бібліотеки є як навчально-наукові потреби, так і особиста зацікавленість користувачів (Рис. 3). Зокрема, 35,2% респондентів зазначили, що користуються краєзнавчими ресурсами через особистий інтерес. Це вказує на те, що краєзнавча тематика викликає природну зацікавленість та сприяє самостійному пізнанню історії і культури рідного краю. Водночас значна кількість опитаних (22,2%) використовує ці ресурси для наукових досліджень. Такий показник підтверджує важливу роль бібліотеки для навчальної та дослідницької діяльності студентів, аспірантів і викладачів. Лише 1 респондент (0,9%) зазначив, що не використовує краєзнавчі ресурси, що загалом свідчить про високий рівень їх затребуваності серед академічної спільноти.

2. З якою метою ви використовуєте краєзнавчі ресурси книгозбірні?

108 відповідей

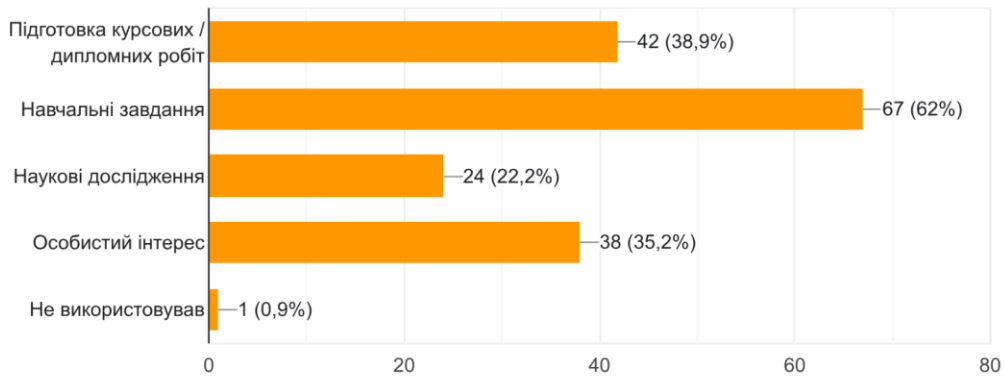

Рис. 3

Результати опитування дозволили визначити, які саме форми краєзнавчої діяльності наукової бібліотеки ХНУ мають найбільший вплив на її користувачів. На питання «Які краєзнавчі заходи вам найбільше запам'яталися?» 55,6% респондентів відзначають зустрічі з творчими діячами краю (Рис. 4). Це вказує на високу ефективність живого спілкування з митцями, письменниками та культурними діячами, яке сприяє глибшому емоційному сприйняттю та усвідомленню культурної спадщини. Значну популярність мають також заходи, присвячені історії університету — 44,4%. Такий показник відображає стійку зацікавленість респондентів історичною спадщиною університету в контексті національної ідентичності. Меншою мірою респонденти відзначили краєзнавчі майстер-класи (22,2%) та віртуальні екскурсії містом (15,7%). Лише поодинокі відповіді (0,9%), свідчать про те, що частина опитаних не відвідувала такі заходи що підтверджує загалом високий рівень залученості аудиторії.

3. Які краєзнавчі заходи бібліотеки вам найбільше запам'яталися?

108 відповідей

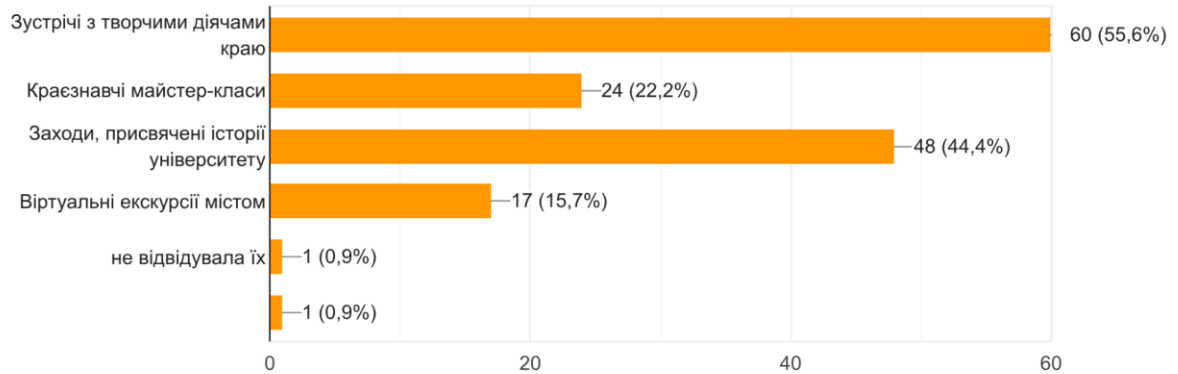

Рис. 4

Найчастіше респонденти дізнавалися про краєзнавчі заходи та ресурси бібліотеки від кураторів (57,4%) та з офіційного сайту бібліотеки (41,7%) (Рис.5). Це демонструє, що значна частина респондентів активно користується онлайн-ресурсами бібліотеки для отримання актуальної інформації. Соціальні мережі опинилися на третьому місці (28,7%), що свідчить про помірне використання цього каналу. Можна припустити, що частина аудиторії не слідкує за бібліотекою у соцмережах. Безпосередньо від бібліотечних працівників отримують інформацію 17,6% респондентів.

4. З яких джерел ви дізнавалися про краєзнавчі заходи та ресурси книгозбірні?

108 відповідей

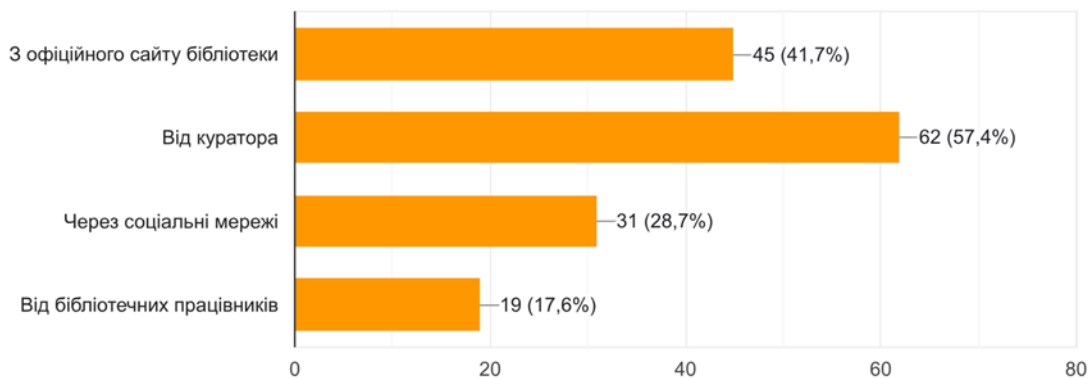

Рис. 5

За результатами опитування встановлено, що серед аспектів краєзнавчої діяльності бібліотеки найвищу значущість мають збір та збереження краєзнавчих матеріалів (53,7%), що свідчить про домінування у свідомості респондентів традиційної функції бібліотеки як інституції збереження культурної спадщини, а також забезпечення доступу користувачів до краєзнавчих ресурсів (45,4%) і популяризація краєзнавчих матеріалів (42,6%) (Рис. 6). Важливість підтримки наукових досліджень зазначили 36,1 % респондентів, а проведення краєзнавчих заходів - 34,3%. Проте існує недооцінка такого аспекту, як сприяння бібліотеки дослідницькій діяльності (24,1%), що може бути зумовлено тим, що студенти ще не повністю залучені до наукової роботи та не ідентифікують бібліотеку як помічника у цьому напрямі або не мають досвіду взаємодії з такими послугами. Майже відсутній вибір “усі аспекти важливі” (0,9%), що характерно для аудиторії з обмеженим досвідом системного бачення бібліотечної діяльності.

5. Які аспекти краєзнавчої діяльності бібліотеки, на вашу думку, є найважливішими?

108 відповідей

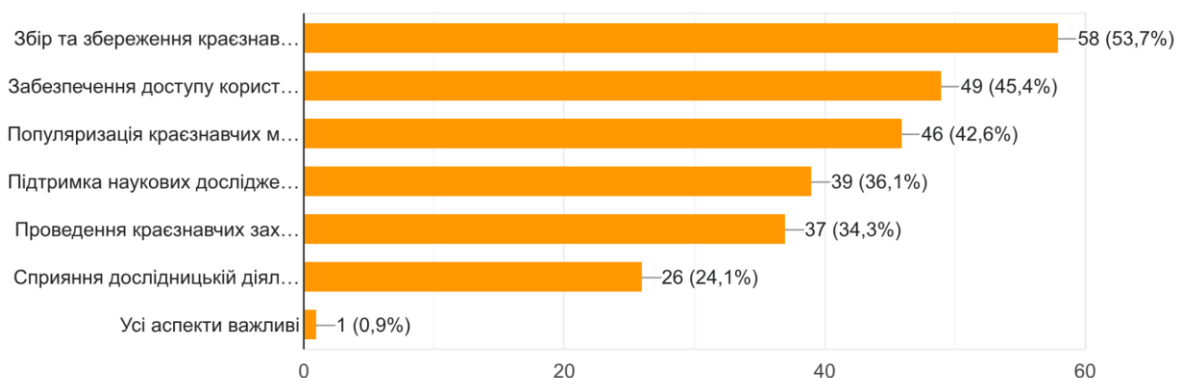

Рис. 6

Краєзнавчі ресурси та заходи бібліотеки загалом оцінюються студентами як ефективні, що підтверджується домінуванням високих оцінок («4» і «5») за всіма запропонованими напрямками (Рис.7). Максимальні оцінки переважають у сфері поглиблення знань з історії рідного краю, що вказує на високу результативність краєзнавчої діяльності бібліотеки. Подібна тенденція простежується і щодо зміцнення відчуття належності до української нації та розширення знань про культуру і традиції, що свідчить про значний вплив бібліотечних ресурсів і заходів на формування культурної та національної ідентичності студентів.

6. Якою мірою краєзнавчі ресурси та заходи бібліотеки сприяють наступним результатам (оцініть за шкалою від 1 до 5, де 1 – найнижча оцінка, а 5 - найвища):

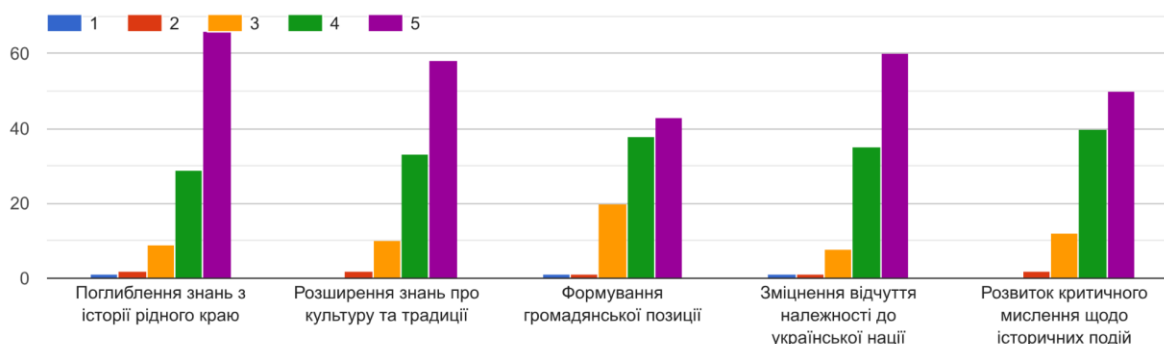

Рис. 7

Краєзнавчі заходи та ресурси бібліотеки загалом позитивно впливають на підвищення інтересу студентів до історії та культури рідного краю. Зокрема, 43,8% респондентів зазначили, що цей вплив є значним, а ще 51,4% — що він впливає частково (Рис. 8). Сукупно це становить 95,2% позитивних відповідей, що вказує на високий рівень ефективності краєзнавчої діяльності бібліотеки. Водночас лише незначна частка опитаних (близько 4–5%) вказала на відсутність впливу, що свідчить про поодинокий характер негативного або нейтрального досвіду.

7. Чи вплинули краєзнавчі заходи та ресурси бібліотеки на підвищення вашого інтересу до історії та культури рідного краю?

105 відповідей

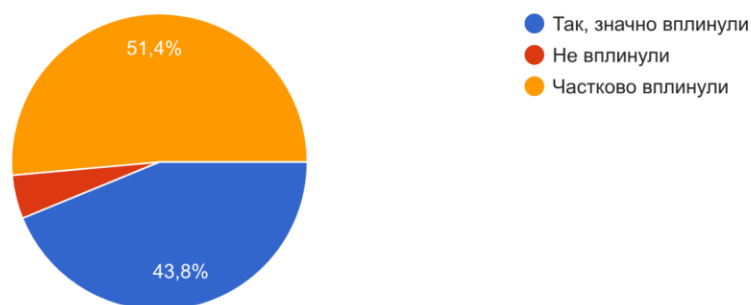

Рис. 8

За результатами опитування серед напрямів краєзнавчої діяльності бібліотеки найбільш цікавим і корисним для студентів є історія населеного пункту / регіону (53,3%), що вказує на домінування пізнавального інтересу до локальної історії як базового елементу краєзнавства (Рис. 9). Високий рівень зацікавленості також

продемонструвала літературна спадщина краю (47,6%), що свідчить про значущість культурно-мистецького компонента у структурі читацьких інтересів студентської аудиторії. Менш затребуваними виявилися біографічні дослідження видатних земляків (31,4%) та збір і збереження усних історій і спогадів місцевих жителів (26,2%), що говорить про нижчий рівень зацікавленості до персоналізованих та джерелознавчих аспектів краєзнавства.

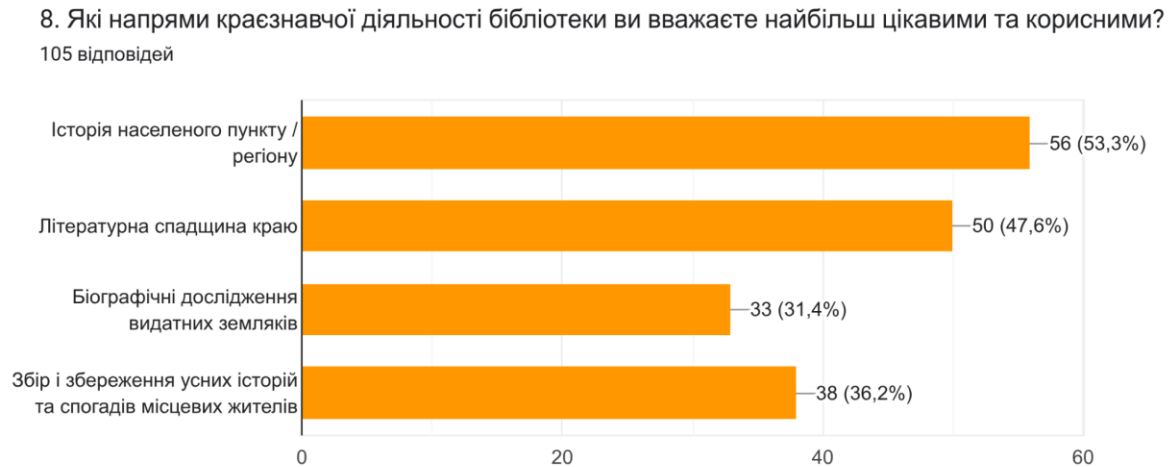

Рис. 9

Серед форматів популяризації краєзнавства за результатами опитування найбільшою популярністю серед студентів користуються виставки та експозиції (60,6%), що вказує на збереження значущості традиційних форм представлення краєзнавчого матеріалу (Рис. 10). Досить високий рівень підтримки мають також тематичні вечори за участю краєзнавців (51,9%), що свідчить про інтерес студентської аудиторії до комунікативних форматів, які передбачають безпосередню взаємодію з фахівцями та можливість отримання знань у живому спілкуванні. Менш популярними виявилися краєзнавчі квести (33,7%), а 1,9% респондентів прагнуть збільшення форматів популяризації.

9. Яким форматам популяризації краєзнавства ви надаєте перевагу?

104 відповіді

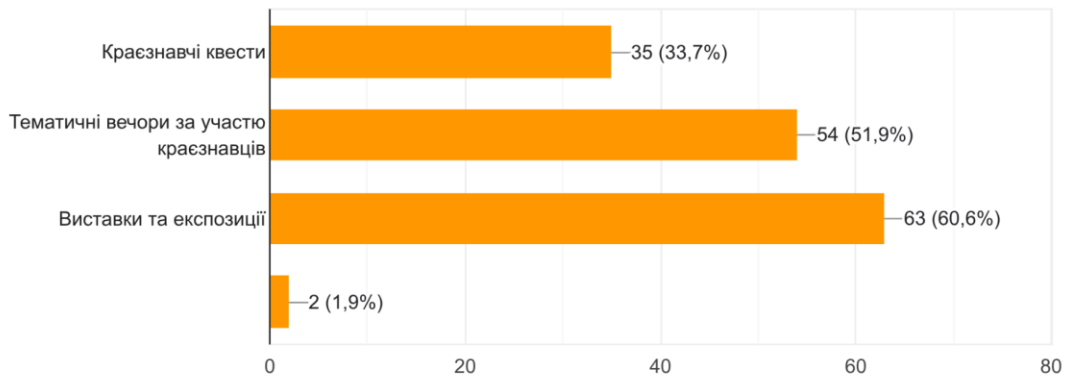

Рис. 10

Серед побажань і коментарів респондентів щодо краєзнавчої діяльності бібліотеки переважають позитивні оцінки: значна частина опитаних відзначає, що їм «усе сподобалося», «усе влаштовує», а також підкреслює високий рівень організації заходів, їхню змістовність і пізнавальну цінність. Водночас у відповідях простежуються й пропозиції щодо подальшого розвитку цього напрямку.

Зокрема, респонденти висловлюють побажання розширювати кількість заходів, особливо тематичних вечорів, присвячених історії краю та університету, а також активніше проводити зустрічі з письменниками, краєзнавцями, істориками та іншими видатними особистостями. Окрему увагу приділено необхідності розвитку інтерактивних форм роботи — квестів, виставок, інтелектуальних заходів, що сприяють глибшому залученню аудиторії.

Крім того, учасники опитування наголошують на важливості популяризації краєзнавства та зацікавлення ширшого кола людей, зокрема студентів, викладачів і мешканців громади, історією Хмельниччини. Серед відповідей — побажання подальшого розвитку бібліотеки та збереження високого рівня організації соціокультурної діяльності.

ВИСНОВКИ І РЕКОМЕНДАЦІЇ

1. Результати опитування підтверджують важливу роль бібліотеки у навчальній та дослідницькій діяльності студентів, аспірантів і викладачів. Краєзнавчі ресурси бібліотеки виконують подвійну функцію: з одного боку, забезпечують навчально-наукові потреби, з іншого, сприяють розвитку особистого інтересу до національної історії та культури. Переважання особистісної мотивації є позитивним фактором, оскільки саме вона найбільш ефективно впливає на формування національної ідентичності. Разом із тим, доцільним є подальша популяризація краєзнавчих ресурсів бібліотеки серед студентів.
2. Користувачі найбільше орієнтуються на ресурси, безпосередньо пов'язані з університетом (праці викладачів), а також на узагальнені каталоги, які забезпечують доступ до ширшого кола джерел. Водночас порівняно низький рівень використання репозитаріїв може свідчити про недостатню поінформованість користувачів. Це вказує на доцільність активізації інформаційно-просвітницької роботи бібліотеки щодо електронних ресурсів, зокрема репозитаріїв ЗВО Хмельницької області.
3. Найбільший вплив на формування інтересу до краєзнавства мають інтерактивні та комунікативні форми роботи, зокрема живі зустрічі з представниками культури. Високий рівень зацікавленості заходами, пов'язаними з історією університету, підкреслює важливість локального контексту у формуванні національної ідентичності. Водночас відносно нижчі показники віртуальних форматів можуть свідчити про потребу їх удосконалення або активнішої популяризації. Таким чином, бібліотеці доцільно й надалі розвивати інтерактивні заходи, поєднуючи традиційні форми роботи з інноваційними підходами для підвищення залученості користувачів.
4. Найефективнішими каналами інформації є куратори студентських груп (57,4%) та офіційний сайт бібліотеки (41,7%), який можна зробити більш інтерактивним: розміщувати не лише інформацію про події, які вже відбулися, але й анонси заходів, календар подій тощо. Також варто використовувати всі канали комунікації одночасно: контакти з кураторами, анонси на сайтах бібліотеки та університету, у соцмережах, пряме спілкування зі студентами під час їх відвідування бібліотеки. Це допоможе охопити різні групи аудиторії та підвищити обізнаність про бібліотечні заходи і ресурси.
5. У свідомості студентської молоді домінує уявлення про бібліотеку як інституцію збереження культурної спадщини, проте недооцінені такі аспекти краєзнавчої

діяльності, як сприяння дослідницькій роботі, що зумовлено тим, що студенти ще не повністю залучені до наукової діяльності та не ідентифікують бібліотеку як помічника у дослідній роботі або не мають досвіду взаємодії з такими послугами. Майже відсутній вибір “усі аспекти важливі” (0,9%), що характерно для аудиторії з обмеженим досвідом системного бачення бібліотечної діяльності.

6. Краєзнавчі ресурси та заходи бібліотеки загалом оцінюються студентами як ефективні що підтверджується домінуванням високих оцінок («4» і «5»). Максимальні оцінки переважають у сфері поглиблення знань з історії рідного краю, що вказує на високу результативність краєзнавчої діяльності бібліотеки.

7. Таким чином, краєзнавчі заходи та ресурси бібліотеки загалом позитивно впливають на підвищення інтересу студентів до історії та культури рідного краю. Сукупний відсоток позитивних відповідей становить 95,2%, що вказує на високий рівень ефективності краєзнавчої діяльності бібліотеки. Водночас лише незначна частка опитаних (близько 4–5%) вказали на відсутність впливу, що свідчить про поодинокий характер негативного або нейтрального досвіду. Тож отримані результати підтверджують, що краєзнавча діяльність бібліотеки є дієвим чинником формування національної свідомості та підвищення інтересу студентів Хмельницького національного університету до історії та культури рідного краю.